

POSTUP SEŘÍZENÍ BANJA OD PRŮCHA BLUEGRASS INSTRUMENTS

JAK SEŘÍDIT VAŠE BANJO

Pokud chcete dosáhnout nejvyšší kvality zvuku Vašeho banja je jeho seřízení nesmírně důležité. Každé banjo Průcha je perfektně seřízeno před předáním zákazníkovi. Nicméně časem, v důsledku různých vlivů, je dobré tuto proceduru zopakovat. Banjo kontrolujte zhruba po půl roce.

Největší vliv má změna teploty, způsob uložení nástroje, to jak často hrajete atd. Pokud berete nástroj na cesty letadlem, může ovlivnit dobrý dohmat nebo napnutí blány změna tlaku ve vysoké výšce. Jestliže si nejste jisti svým seřízením, požádejte výrobce svého nástroje nebo banjistu, jehož seřízení banja se Vám líbí a máte ověřeno, že banjo dobře seřídil i někomu jinému. Často se můžete setkat s "odborníkem", který Vašemu banju s největší pravděpodobností spíš ublíží.

Naše banja mají celoživotní záruku pro prvního majitele s podmínkou, že banjo bylo seřizováno a udržováno pouze v naší dílně. Běžné seřízení, jako je doladění blány, průhyb krku, seřízení dohmatu, děláme zdarma. Je proto pro Vás lepší se s banjem zastavit nebo ho po někom poslat. Dobrou příležitostí je seřízení banja na banjo kempech nebo festivalech, kde nás můžete vidět. Jsou to akce jako Frankfurt Musikmesse, IBMA v Nashvillu, Wintergrass festival v Seattlu, na festivalech v Evropě a České republice nebo v naší dílně v Praze.

Vím, že banjisté se svými nástroji rádi experimentují. Pokusil jsem se proto sestavit návod, aby skoro každý byl schopen svůj nástroj dobře seřídít. Pokud podle návodu budete postupovat, dopracujete se k dobrému zvuku a seřízení Vašeho nástroje.

1. krok - Nalad'te si banjo

Nejjednodušší je naladit banjo s pomocí ladičky.

První struna D, druhá B, třetí G, čtvrtá D a pátá G.

Perfektního naladění dosáhnete následnou kontrolou.

Při vymáčknutí první struny na pátém pražci, druhé na osmém, třetí na dvanáctém, čtvrté na sedmnáctém to musí znít naprosto stejně jako pátá struna.

Lehce struny dolad'te, abyste dosáhli stejného tónu a bezvadné intonace.

Dobrá rada: Při výměně struny, po částečném doladění, strunu uchopte a několikrát ji hodně vytáhněte. Dojde k jejímu dotažení na struníku a ladicím kolíku, čímž dosáhnete konstantního napnutí struny a nebudete ji muset neustále dolad'ovat.

Dejte pozor, abyste nepoškodili zářezy pro struny na kobylce nebo na nultém pražci (ořechu).

2. krok - Naladění, napnutí blány

Než naše banjo opustí dílnu, je blána naladěna do tónu Gis. Buben je sestaven delší čas před kompletací nástroje a blána několikrát doladována, aby došlo k jejímu ustálenému vypnutí. Jelikož prázdné struny banja jsou naladěny do akordu G, ladíme blánu o půlton výš, čímž zamezíme zaznívání strun v nepříjemných alikvótách.

Toto je nejvíce používaný standard, ale samozřejmě, někomu se tón banja může líbit s blánou povolenější nebo víc vypnutou. Povolená blána bude znít víc basově (například jako Béla Fleck ladí blánu kolem F nebo Fis), blána víc vypnutá dá banju ostřejší, navýškový tón, ochuzený ale o barevnost. (Geoff Stelling většinou blánu ladí do B).

Zde je postup jak blánu ladím já:

Nejdříve zatlumte levou rukou struny, aby nezněly. Pak pošukujte na blánu prostředníčkem, jako paličkou, cca 5cm od stahovacího kroužku a pak na hraně tone ringu. Mělo by to znít jako tón Gis dole a pak v oktávě.

Výšku tónu porovnávejte brnknutím první a čtvrté struny na šestém poli – to je na tónu Gis. Ladění blány můžete slyšet i lehkým šustěním prstu o blánu.

Jde o to, který způsob Vám bude víc vyhovovat. Pro lepší identifikaci tónu začněte na prvním pražci a postupně jděte po půltónech (po druhém, třetím, čtvrtém, pátém pražci), až se tón blány bude shodovat s vymáčknutým polem na hmatníku. Podle toho blánu buď dotáhněte nebo povolte. Postupujte velmi jemně, abyste postup ladění zaznamenali a také, aby Vám blána nepraskla.

Po dokončení doladění blány, dolad'te opět struny, které se v průběhu tohoto kroku mohly rozladit.

3. krok - Zkontrolujte pozici struníku

Jestliže je blána dobře naladěna, struník (respektive jeho základna), by měl být cca 2-3 mm nad stahovacím kruhem.

Zkontrolujte dotažení aretačního šroubku na straně struníku. Měl by být utažen, jen do lehkého zatažení, aby nedrnčel. Dotáhnete-li ho moc, přitlačíte jeho základnu k bláně a tón nástroje je pak ostřejší, navýškový. Struník by měl být v pozici přirozené polohy dané tahem strun. Někteří hráči proto tento šroubek záhy ztratí nebo spíše vyhodí.

4. krok - Zkontrolujte pozici kobyly

Mnoho hráčů si myslí, že vzdálenost od ořechu (nultého pražce) k dvanáctému pražci a od dvanáctého pražce na kobyly má být stejná. To je ale omyl.

Vzdálenost od dvanáctého pražce ke kobyly by měla kvůli dokonalému ladění být větší, zhruba o 2-3 mm. To znamená (na našich banjích) je-li vzdálenost od nultého pražce ke dvanáctému pražci 335 mm, pak dobrá poloha kobyly je 337-338mm, tedy blíže ke struníku.

Pak Vám banjo bude ladit dobře po celém hmatníku a i při použití kapodastru.

Polohu kobyly si pak ověříte brnknutím při vymáčknutí na dvanáctém pražci a porovnáním intonace s tónem flažoletu na dvanáctém pražci.

Jestliže tón vymáčknutého pražce je vyšší než flažolet, kobyly musíte posunout blíže ke struníku. Když je tón vymáčknutého dvanáctého pražce nižší než flažolet, pak kobyly musíte posunout zpět, směrem ke krku.

Pozor - stále mluvíme o posunu v délce 1-3mm.

5. krok - Krk

Zkontrolujte, zda tyče v bubnu a matice jsou dostatečně dotažené a krk sedí pevně. Pak zkontrolujte hmatník a jeho prohnutí. Měl by být trošku do luku, za tahem strun, aby Vám struny nedrnčely.

Naše banja jsou dnes vybavena oboustranně nastavitelnou výztuhou v krku, kterou tento průhyb lehce nastavíte.

Odmontujte krytku nad hlavou výztuhy. Uchopte krk dle zobrazení, nasadte šroubovák s vnitřím šestihranem 1/4" - to je 6,35mm. Při otočení doleva, proti směru hodinových ručiček, se Vám krk prohne za tahem strun do luku. To je správně. Při otočení doprava se krk bude prohýbat proti tahu strun, sníží se dohmat a při vymáčknutí strun uslyšíte drnění. Otáčejte s citem, maximálně čtvrt otáčky. Když Vám to nepůjde velmi lehce, navštivte dílnu, my Vám rádi průhyb nastavíme.

Kontrolu průhybu hmatníku provedete následovně. Banjo si položte bubnem na nártu nohou, abyste pohledem od hlavy krku dolů k bubnu mohli zkontrolovat prohnutí krku. Podívejte se od nultého pražce dolů po levé straně (tam co není pátá struna). Průhyb můžete vidět porovnáním tenké struny D a hranou na hmatníku. Průhyb musí být za tahem strun. Je-li tomu naopak, struny buď na pražcích leží, nebo při vymáčknutí v různých polohách mohou o pražce drnčet.

Správný průhyb nastavíte tak, že přimáčknete třetí (prostřední) strunu na prvním a dvaadvacátém pražci. Pohledem mezi strunu a sedmý nebo osmý pražec musíte vidět mezeru zhruba 0.5-0.7mm. Jestliže je mezera větší, průhyb je velký a můžete mít problémy s laděním ve vyšších polohách, protože struny budete při vymáčknutí na pražce více vytahovat. Když průhyb bude menší, mohou Vám struny o pražce místy drnčet.

Jestliže vše bude nastaveno tak jak má být, pak prázdné struny budou při naladění zhruba 4,5-4,8mm od hmatníku nad devatenáctým pražcem. Zkontrolujte to brnknutím na prostřední strunu a sjeďte hloubkoměrem posuvného měřítka dolů tak, že strunu lehce zatlumíte až přestane znít.

Je-li naměřená hodnota menší než 4,5mm, pak povolte na spodní tyči (je to ta blíž k rezonátoru) vnější matici a lehce dotahujte vnitřní matici až se dostanete na požadovaných 4,5mm. Pak i vnější matici jemně dotáhněte. Dohmat tak zvýšíte.

Když naměříte víc než 4,8mm, povolte vnitřní matici na rozpěrné tyči. Vnější matici s citem dotáhněte, až naměřená hodnota nad hmatníkem bude správná. Dohmat tak snížíte. Pak dotáhněte i vnitřní matici. Opět, vše musí být prováděno s citem, abychom nástroj nepoškodili. Velkou deformací bubnu nebude tone ring sedět na korpusu pravidelně a zvuk banja nebude dobrý. Velkým tlakem pak můžete i strhnout závit na tyčích a maticích nebo poškodit dřevěný korpus.

Když dohmat nastavíte dotáhněte lehce všechny matice v bubnu.

Pak opět zopakujte všechny kroky a překontrolujte správné nastavení všech funkcí.

Až tento postup párkrát zopakujete, uvědomíte si důležitost všech popsaných kroků a pochopíte lépe funkci jednotlivých částí banja. Svému nástroji tak lépe porozumíte a budete schopni si zvuk a dohmat na hmatníku banja nastavit správně.

Jestli si ale nebudete jisti, zavolejte nebo mi pošlete e-mail, dohodneme se na čase Vaší návštěvy a my Vám banjo rádi a hlavně odborně seřídíme.

Děkuji za pozornost.